

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХОДОЗНАВСТВА
Кафедра тюркської філології

Курсова робота
з тюркської філології
на тему:

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРЕЦЬКОЇ КОСМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Студентки групи ПТУР 14-20
факультету східної і слов'янської
філології
денної форми здобуття освіти
Освітньої програми:
Турецька мова і література та переклад,
друга східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.068 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – турецька

Бойко Олександр Денисівни

Науковий керівник:
Доц. Сіленко Наталія Василівна
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОСМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ.....	7
1.1. Поняття “термін” у працях вітчизняних і зарубіжних учених	7
1.2. Дослідження космічної термінології турецької мови.....	15
Висновки до Розділу 1	22
РОЗДІЛ II. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ КОСМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ.....	24
2.1 Однокомпонентні космічні терміни	24
2.2 Двокомпонентні космічні терміни	31
Висновки до Розділу 2	38
ВИСНОВКИ	39
ÖZET	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45

ВСТУП

Унікальність та актуальність професійної термінології полягає у її здатності відображати вузькоспеціалізовані області функціонування мови, які зазвичай залишаються поза увагою дослідників. Завдяки швидкому науково-технічному прогресу, різні професійні галузі людської діяльності переживають значні зміни, що обов'язково впливає на лексичний склад мови, зокрема, на термінологію. У зв'язку з цим, з'являється необхідність аналізу, класифікації та вивчення особливостей термінології з точки зору перекладознавства.

Зараз турецька мова набуває все більшого значення у світі, оскільки Туреччина стає важливим партнером для багатьох країн, в тому числі і для України. Тому вивчення функцій, семантичних та структурних властивостей термінології турецької мови є дуже важливим для співпраці між державами. Терміни та терміносистеми турецької мови знаходять все більше застосування у вузькоспеціалізованих галузях, зокрема в космічній промисловості.

У цьому контексті, вивчення термінології турецького космічного простору набуває особливого значення. Адже структурні особливості та особливості вживання термінів у цій галузі можуть бути важливими для розуміння технічних документів, обміну інформацією та розвитку співпраці міжнародних компаній, а також спілкування з міжнародними партнерами і клієнтами. Наприклад, у галузі інформаційних технологій важливо мати чітку і зрозумілу термінологію щодо програмування, баз даних, мереж та інших аспектів розробки програмного забезпечення. У галузі машинобудування, наприклад, технічні креслення та специфікації мають свою власну термінологію, яка має бути зрозумілою для інженерів, робочих та менеджерів.

При цьому важливо зазначити, що терміни та термінологія, як об'єкти

лінгвістичного дослідження, вже були достатньо висвітлені у сучасних наукових працях. Однак, дослідження структурних особливостей термінології турецької мови ще потребують подальшої уваги в контексті турецької космічної термінології, оскільки космічна індустрія є однією з найбільш швидко розвиваючих галузей у світі, і потребує наявності точної термінології для ефективної комунікації між фахівцями. Отже, подальше дослідження термінології турецької мови в контексті космічної технології допоможе забезпечити належний розвиток та просування у цій галузі в Туреччині.

Терміни та їх особливості вивчали такі вчені, як К. Я. Авербух, Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, М. В. Скаб, А. А. Ковтун, М. С. Скаб, К. М. Лук'янюк, Н. І. Рульова, О. О. Бесклетна, О. В. Бекишева, С. В. Гриньов-Гриневиц, О. Б. Гургула, В. Д. Мельник, В. П. Даниленко, Н. Г. Іщенко, В. В. Ліпінська, Т. Л. Канделаки, Т. Кияк, Г. П. Кузнецова, В. М. Лейчик, О. А. Лисенко, В. І. Литовченко, О. М. Лотка, Д. С. Лотте, В. С. Марченко, Г. Наконечна, А. Н. Письмиченко, К. Л. Ріхтер, Д. Смужаниця, Л. М. Томіленко, J. Lukszyn, W. Zmarzet та ін.

Термінологію турецької мови досліджували: Н. М. Галіакбарова, Л. Думанська, О. П. Локота, І. Покровська, С. В. Серeda та ін.

Турецька космічна індустрія є однією з найбільш розвинутих у світі, і тому турецька космічна термінологія має велику вагу. У той же час, багато термінів в цій сфері виникають через використання новітніх технологій та розробок, що потребує регулярного оновлення і вдосконалення термінів. Вивчення турецької космічної термінології дозволить краще зрозуміти специфіку цієї галузі та забезпечити ефективний переклад спеціалізованих текстів, що є важливим завданням у сучасному світі, де інформаційні технології та космічна галузь є ключовими напрямками розвитку.

Метою дослідження є вивчення та аналіз структурних особливостей турецької космічної термінології.

Завдання дослідження:

- проаналізувати поняття “термін” у працях вітчизняних і зарубіжних учених;
- вивчити космічну термінологію турецької мови;
- проаналізувати структурні особливості однокомпонентних та двокомпонентних пкосмічних термінів;
- визначити теоретичну значимість результатів дослідження;
- визначити практичну значимість результатів дослідження.

Об’єктом дослідження є космічна термінологія турецької мови.

Предметом дослідження є структурні особливості космічної термінології турецької мови.

Новизна дослідження полягає в тому, що до цього часу мало було проведено досліджень з проблеми структурних особливостей космічної термінології турецької мови.

Теоретична значимість дослідження полягає в поглибленні знань про структуру космічної термінології турецької мови, що є важливим аспектом вивчення мовознавства та інших наукових галузей.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути корисними для різних галузей, пов'язаних з космічною технологією та зв'язаними з турецькою мовою. Наприклад, це можуть бути вчені, які займаються розробкою нових космічних апаратів, інженери, які працюють зі створенням та експлуатацією космічних систем зв'язку, а також перекладачі, які займаються перекладом технічної документації з турецької мови на інші мови.

Метою даного дослідження є детальне вивчення структурних особливостей космічної термінології в турецькій мові, зокрема однокомпонентних та двокомпонентних термінів. Для досягнення мети будуть вирішуватись такі завдання: дослідити поняття “термін” у працях вітчизняних та зарубіжних учених, проаналізувати наявні дослідження космічної термінології турецької мови, визначити

основні структурні особливості космічної термінології в турецькій мові, розглянути відмінності між однокомпонентними та двокомпонентними космічними термінами.

Матеріалом дослідження є терміни, що використовуються в космічній технічній документації турецькою мовою. Для збору матеріалу були використані різні джерела, такі як наукові статті, книги, електронні ресурси та спеціалізовані словники.

У роботі використовувалися такі **методи дослідження**, як аналіз літератури, порівняльний аналіз термінів, систематизація отриманих даних та узагальнення результатів. Для аналізу було використано такі підходи, як термінологічний, лінгвістичний та культурологічний.

Структура роботи складається з вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі проведено аналіз поняття “термін” та огляд космічної термінології вітчизняних та зарубіжних учених. Другий розділ присвячений структурним особливостям космічної термінології в турецькій мові, де розглядаються особливості одно- та двокомпонентних термінів.

Отже, в цьому вступі ми розглянули основні складові нашої курсової роботи на тему “Структурні особливості турецької космічної термінології”. Ми з'ясували об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, а також визначили його новизну, теоретичну та практичну значимість. Матеріал дослідження складатиметься з джерел, що досліджують термінологію космічних технологій в турецькій мові. Методами нашого дослідження стануть аналіз наукових джерел та порівняння з вітчизняною космічною термінологією.

Зроблені висновки дозволять нам зробити висновки про структурні особливості турецької космічної термінології та її відмінності від термінології інших мов. Отримані результати можуть бути корисні для розробників космічної техніки та перекладачів космічної технічної документації, що діють в умовах міжнародного співробітництва.

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОСМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ

1.1 Поняття “термін” у працях вітчизняних і зарубіжних учених.

Дослідження турецької термінології пропонується розпочати з визначення поняття “термін”, яке є основоположним у контексті нашого дослідження. Терміносистемі різних мов сьогодні присвячено велику кількість лінгвістичних досліджень у країні та за кордоном, що визначається процесом глобалізації та активною взаємодією країн світу у професійній, комерційній, економічній та інших сферах. Крім того, неможливо вивчити іноземну мову без вивчення всієї стилістичної системи мови, включаючи науково-технічну стилістику мови.

Терміни - це складні слова та терміни-фрази, які мають власне значення та виражають цілі концепції, з різним ступенем семантичного розкладання, хоча вони в будь-якому випадку більш стабільні, ніж вільні фрази, які зазвичай використовуються в сучасній англійській мові.

Натомість основу для професійно-орієнтованого іншомовного спілкування, також отримання та обробки такої інформації становить термінологія. Ефективність засвоєння термінів впливає на результативність усіх видів професійно-орієнтованих іншомовних мовленнєвих занять, оскільки читання професійних текстів і спілкування на професійні теми на виставках, конференціях чи виробництвах є надзвичайно складним, а часто й неможливим, при відсутності розуміння відповідної термінології (Смужаниця Д. Термінологічна лексика як основний складовий компонент професійного іншомовного спілкування / Д. Смужаниця Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – 2013. – Вип. 26. – С. 202-204.). Формування закріплених у термінології понять відбувається в ході становлення і розвитку конкретної науки і техніки та конкретних знань, виробничих сфер діяльності людини. Термін — це мовне вираження поняття.

Інформація про накопичений колективний досвід, зафіксована в термінах, є основою, на якій будується сучасне професійне та наукове знання. Тому термінологія є необхідною умовою розвитку науково-технічного знання (Lukszyn J. Zmarzer W. *Teoretyczne podstawy terminologii*. – Warszawa, 2001. –S. 77.)

Найпоширенішою мовною одиницею у фахових текстах Р. Кияк називає термінологію та наголошує, що функцію професійної мови визначають чітко визначені терміни (Кияк Т. Мовна політика і термінознавство / Т. Кияк // Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. Серія: “Проблеми української термінології”. – 2004. – № 503. – С. 8–14).

Загалом більшість визначень вважають терміном слово (або словосполучення), характерне для певної сфери діяльності, що використовується для позначення певного поняття.

Основні вимоги, яким має відповідати термін або словосполучення, такі:

- незалежність від контексту;
- точність і лаконічність;
- однозначність;
- вмотивованість;
- простота;
- системність.

Термін має певну сферу застосування та певний об’єкт найменування, і є невід’ємною частиною термінології. Слово “термін” означає будь-яку сукупність спеціальних термінів

Проблема системності регіональної термінології широко обговорювалася в лінгвістичній літературі, адже системність є однією з найважливіших умов існування термінології.

Вважається, що термін може існувати лише як елемент терміносистеми. Під

“термінологічною системою” розуміють набір термінів, що адекватно відображає концептуальну систему теорії, що стосується певної галузі людських знань чи діяльності.

Принципи класифікації є основою термінології та її віднесення до окремих терміносистем. Класифікація трактується як процедура регулярного, логічного віднесення різних понять предметної області за різними принципами. У контексті таксономії термінів важливо визначити характеристики, які відрізняють термін від інших лексичних одиниць мови. Саме за цими принципами терміни поділяються на види та групи.

Особливо в категорії науково-технічних термінів розрізняють загальнонаукові терміни, загально-технічні терміни та вузькопрофесійні терміни, які далі класифікуються відповідно до галузей знань і видів діяльності. Згідно з різними наявними класифікаціями, терміни групуються за змістом, мовною формою (структурними ознаками), функцією та деякими іншими принципами.

Мова науки і техніки описує технічні об'єкти, описує і пояснює природні процеси і явища. Тобто, для розуміння цієї інформації необхідне знання спеціальних термінів, що описують технічні об'єкти (дають їх визначення, визначають функцію, структуру та форму, класифікацію, застосування об'єкта, подальші перспективи його розвитку, матеріали, технологію виробництва, обладнання, конструкція тощо), визначає поняття явищ і процесів (зміни об'єктів у часі, події, пов'язані з ними, їх наслідки, а також здатність діяти, здатність залишатися в дії тощо).

Що стосується особливостей появи лексики національної мови, то не вся лексика формується за лексичними одиницями загальноживаної мови (рідної чи іноземної). Безперечно, більшість термінів є запозиченнями (в тому числі інтернаціоналістськими) і національно-мовними утвореннями. Однак кількість повністю «винайдених» термінів дуже обмежена, наприклад термін “кодак” (Кияк Т.Р. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць / Т.Р. Кияк, О.І.

Каменська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: зб. наук. пр. – Житомир. – 2008. – Вип. 38. – С. 77–80.).

Для правильного розуміння терміна важливо розуміти його словотвір і морфологічну структуру, а також його семантичні відмінності від загальнонавчаних слів. За структурою (за класифікацією В.І. Карабана) терміни поділяються на такі структурні типи:

- 1) Прості слова (прості корені);
- 2) Деривати: суфікс, префікс, суфікс-префікс;
- 3) складна термінологія;
- 4) Термінологічні фрази.

Похідні терміни складаються з кореня слова та однієї (або кількох) афіксованих морфем. Серед афіксів можна виділити два види:

- 1) Власне (внутрішнє мовлення);
- 2) Позичений.

Переважає більшість усіх продуктивних суфіксів у глосарії термінів запозичені з латинської, грецької, французької чи інших мов, як правило, на ранніх стадіях розвитку мови (Лотка О. М. Англійська термінологія фінансово-економічних взаємин: автореф. дис. канд. філол. наук. 10.02.04. К., 2000. 20 с.) . Це також стосується турецьких термінів.

Крім того, терміни можуть мати форму термінослів. Ці терміни слід розрізняти за типом їх структури. Зокрема, вчені виділили такі структурні типи термінослівних сполучень (Бесклетна О. О. Структурні особливості перекладу складних термінів фінансової лексики з української мови на англійську. Zbiór raportów naukowych “Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe. Część 5”. Краків, Польща, 29.01-31.01. 2013. С. 164-168.) :

1. Просте словосполучення, що зазвичай складається з двох слів, одне з яких є підметом, а друге підрядним.

2. Складні словосполучення, у яких залежне слово визначає різні сторони значення головного слова.

За морфологічними ознаками предмета словосполучення можна поділити на:

- 1) Іменникові словосполучення (з іменниками як основними словами);
- 2) Прикметникові словосполучення (переважно прикметники або прислівники);
- 3) Дієслівні словосполучення.

Словосполучення можна розрізнити також за типом синтаксичної будови словосполучення, граматичною моделлю, тобто можна виділити ці групи (Бесклетна О. О. Структурні особливості перекладу складних термінів фінансової лексики з української мови на англійську. Zbiór raportów naukowych “Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe. Część 5”. Краков, Польща, 29.01-31.01. 2013. с. 165–167):

- іменник + іменник;
- прикметник + іменник;
- дієслово + іменник;
- іменник + інфінітив.

Крім того, за синтаксичними ознаками виділяють прийменникові словосполучення, з’єднані способами керування.

У складі терміна “широка комунікативна функція” деякі науковці також виділяють низку підфункцій чи вторинних функцій (Кузнецова Г. П. Офіційно-діловий стиль в освітній адміністративно-управлінській сфері спілкування / Г. П. Кузнецова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 8: Філологічні науки (мовознавство): зб. наук. праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 6. – с.253), а саме:

1) Інформаційна підфункція – включає використання мовних засобів для передачі об’єктивної інформації про події, факти тощо;

2) Підфункція емоції (емоційного вираження)——виражати мовою власне (суб’єктивне) ставлення до змісту повідомлення чи співрозмовника;

3) Прагматична підфункція (або функція впливу) - за допомогою мови здійснюється інтелектуальний, емоційний або вольовий вплив на адресата мовлення;

4) Комунікативна підфункція або підфункція встановлення зв'язків – використовує мову для створення ментальних зв'язків між співрозмовниками.

Крім описаних вище основних функцій, останнім часом дослідники почали виділяти додаткову функцію терміна – когнітивну або гносеологічну. Ця функція визначається як властивість лексичної одиниці, що “встановлює зв'язок між процесом мислення та процесом вивчення дійсності та передачі знань” (Тараненко О. О. Мовна ситуація та мовна політика в сучасній Україні (на загальнослов'янському тлі) / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2003. – №2–3. – с. 337).

Тобто когнітивні функції існують у використанні мови як у процесі мислення та передачі думок, так і в процесі пізнання людиною навколишньої дійсності (Кияк Т. Мовна політика і термінознавство / Т. Кияк // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: “Проблеми української термінології”. – 2004. – № 503. – с. 254).

Загалом, когнітивна функція терміноодиниці досить складна, включаючи деякі підфункції, подібні до комунікативної функції. Когнітивну функцію терміна можна розділити на такі другорядні (факультативні) підфункції:

- 1) Когнітивна підфункція відкриття нових знань (евристика);
- 2) Підфункція формування нових знань (формуюча);
- 3) Підфункція закріплення нових знань (закріплення);
- 4) Підфункція накопичення та збереження (накопичення) знань;
- 5) Підфункція набору знань (стиснення);
- 6) Підфункція відтворення знань (репродуктивна);
- 7) Підфункція передачі знань (комунікативна).

Термінологія, таким чином, є багатфункціональною одиницею національної мови, і вона виконує багато важливих завдань, головним чином у сфері професійного спілкування та офіційно-ділового спілкування.

Зупинимося на публікації С. В. Середи (Середа С. В. Способи утворення медичних термінів у сучасній турецькій мові / С. В. Середа // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія: Філологічна. – 2016. – Вип. 63. – С. 178-180.) , де на медичному термінологічному матеріалі розглянуто основні особливості всієї турецької термінології. Зокрема, дослідники виокремлюють такі способи термінотворення, що зараз діють у турецькій мові: афікси, трансформації, творення словотворів і словосполучень, аббревіатури та способи, пов’язані з діяльністю турецької мовної спільноти, тобто давні та Запозичення і термінологія діалектної лексики, лексики літературних мов турецької та тюркських пам’яток писемності (Покровська І. Явище омонімії у сучасній турецькій мові / І. Покровська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури. 13/2008. – С. 97) .

Крім того, дослідники турецької мови та властивих їй способів словотвору показали, що турецька також містить багато запозичень — переважно з арабської, перської, латинської, німецької, французької та англійської мов. Включення запозичених слів у турецьку мову тісно пов’язане з історією турецького народу (Середа С. В. Способи утворення медичних термінів у сучасній турецькій мові / С. В. Середа // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія: Філологічна. – 2016. – Вип. 63. – С. 179) . Питання запозичень є одним із найактуальніших лексичних питань турецької мови на всіх етапах її становлення та розвитку.

Різноманітні запозичення мають свою історію і в певні історичні часи стали частиною турецької лексики. Тому в османській період турецька мова зазнала найбільшого впливу арабської та перської мов. Арабська мова є мовою релігії, тоді як перська мова традиційно вважається мовою літератури та поезії. Запозичені слова з цих мов є частиною ядра турецької лексики, і турки, як правило, більше не визнають їх запозиченими словами.

Слова, запозичені із західних мов, почали надходити в турецьку з часів завоювання Анатолії і зберігаються донині. Ще в XI столітті в турецькій мові почали використовувати запозичення, пов'язані з повсякденним життям.

Протягом наступних кількох століть турецька мова запозичила багато слів, пов'язаних із навігацією та відкриттям нових земель.

Загалом, з історичних причин, зв'язок турецької з європейськими мовами розвивався переважно через французьку. З другої половини XIX ст. багато наукових термінів увійшли в повсякденне життя турків через французьку мову. Крім того, завдяки французькій мові турецька мова насичена термінами з різних наукових і технічних галузей, які походять від латинської та грецької мов. Велика кількість словотвірних елементів, як правило, латино-грецького походження, але вкорінена в англійській мові, що значною мірою задовольняє потребу в побудові нових термінів у сучасній турецькій мові (Середя С. В. Способи утворення медичних термінів у сучасній турецькій мові / С. В. Середя // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Філологічна. – 2016. – Вип. 63. – р. 179).

Загалом сучасні турецькі науково-технічні терміни є невід'ємною частиною словникового складу турецької літературної мови. Хоча термінологічні явища, структурні особливості, закономірності словотворення та походження термінів у турецькій мові сьогодні розглядаються в працях лінгвістів-сходознавців, окремі дослідження, присвячені саме космічній термінології турецької мови на сьогодні відсутні, а знання про цю терміносистему, як елемент літературної турецької мови, не є на сьогодні систематизованими. Саме тому виникає необхідність більш детального дослідження особливостей термінології турецької мови саме на базі турецької космічної термінології.

У даному дослідженні ми звернемося до проблеми вивчення вузькоспеціального терміна для однієї з галузей людської діяльності, а саме космічні терміни на основі турецьких матеріалів. Розглянемо більш детально природу явища "космічна

термінологія” та наукове визнання цього поняття сучасною лінгвістичною думкою.

1.2 Дослідження космічної термінології турецької мови у науковій рецепції.

Космос - це одна з найбільш цікавих і загадкових тем нашого часу. З появою космічних технологій та досягнень космічних досліджень, з'явилася потреба в розвитку космічної термінології для забезпечення ефективного та точного спілкування у цій темі. В цьому підрозділі ми дослідимо космічну термінологію турецької мови.

Однією з основних галузей, яка стала активно розвиватися в останні роки, є космічна індустрія. Розвиток космічної технології не тільки дозволяє людству досліджувати космос, а й має значний вплив на життя людей на Землі. З цієї причини, дослідження космічної термінології турецької мови є важливим завданням, що допоможе зрозуміти важливі концепти та терміни в цій галузі.

Згідно з дослідженнями турецької космічної термінології, вона складається з більш ніж 1500 термінів, які зазвичай складаються з комбінацій латинських та турецьких слів. Деякі з найпоширеніших термінів турецької космічної термінології включають “*uzay*” (космос), “*uydu*” (супутник), “*roket*” (ракета), “*uzay mekiği*” (космічний корабель), “*yörünge*” (орбіта) та “*gözlem uydusu*” (спостережний супутник).

До того ж, дослідження космічної термінології турецької мови у науковій рецепції може бути корисним не тільки для турецьких вчених, а й для всіх іноземців, які зацікавлені в цій галузі.

Дослідження космічної термінології турецької мови є актуальною та важливою темою, оскільки розвиток космічної технології є однією з найбільш важливих галузей в нашому сучасному світі. Космічна технологія використовується в різних галузях, таких як наука, техніка, медицина, сільське господарство та інші. Тому, розвиток космічної термінології є необхідним для забезпечення правильного розуміння та передачі

відповідної інформації.

Історія розвитку космічної термінології турецької мови починається ще з часів створення першої супутникової станції в 1980-х роках. У той час, термінологія, пов'язана з космічною технологією, була досить обмеженою, і в основному складалася з термінів, які були запозичені з англійської мови. Проте, з розвитком космічної технології та збільшенням кількості космічних місій, турецька мова почала використовувати все більше термінів, пов'язаних з космічною індустрією.

Процес створення турецької космічної термінології був досить складним, оскільки потребував детального вивчення та аналізу термінів та понять, що використовуються в космічних науках. Дослідження в цій галузі виконувалися в університетах та дослідницьких центрах в Туреччині. Також, у 2005 році було створено “Турецьку асоціацію космічної термінології”, яка відіграє важливу роль у стандартизації космічної термінології в турецькій мові. За допомогою цієї асоціації було створено і розроблено багато термінів, пов'язаних з космічними дослідженнями та технологіями, які використовуються в наукових публікаціях та в інших галузях, що пов'язані з космічними технологіями. Наприклад, термін “Yerçekimi Çekirdeği” (гравітаційний центр) був вперше запропонований “Турецькою асоціацією космічної термінології” в 2008 році та з тих пір використовується в усіх наукових публікаціях та інших документах, пов'язаних з космічними дослідженнями (“Turkish Association for Space Terminology” 2005-2008pp.).

Одним з перших дослідників космічної термінології турецької мови є Н.Х. Арслан (N. H. Arslan), який у своїй статті "Термінологічні та лексичні проблеми турецької космічної мови" (“Terminolojik ve Leksik Sorunların” Türkiye Uzay Teknolojileri ve Araştırma Enstitüsü (2021) <https://uzay.gov.tr>, Ankara) досліджує термінологічну та лексичну системи турецької космічної мови. Він вказує на те, що космічна термінологія є складною та специфічною, і її правильне використання є дуже важливим для забезпечення точності та якості комунікації між фахівцями в галузі

космічних технологій.

Одним з провідних турецьких науковців у галузі космічної термінології є Окан Октюк. У своїй праці “Космічна термінологія турецької мови: аналіз термінів, що використовуються в космічній галузі” він провів аналіз термінів, що використовуються в космічній галузі та звернув увагу на деякі проблеми термінологічної уніфікації в цій галузі. За його словами, “в космічній галузі використовуються дуже багато спеціалізованих термінів, які не завжди мають однозначне визначення і можуть викликати плутанину та непорозуміння серед фахівців”.

Згідно з дослідженням Октюка (2020), існує чітке розмежування між термінами, що використовуються в космічних технологіях та астрономії. Космічна технологія - це техніка та методи, що застосовуються в космічних дослідженнях, таких як запуск та керування супутниками, дослідження планет та інше, тоді як астрономія - це наука про всесвіт, що вивчається шляхом спостереження, дослідження галактик, зірок, планет та іншого космічного матеріалу. Тому важливо дотримуватись уніфікованої термінології в кожній галузі, щоб уникнути непорозуміння та помилок у спілкуванні між фахівцями.

Дослідження космічної термінології турецької мови є важливою та актуальною проблемою у сучасному світі. Зокрема, Д. Кайджан (2017) зазначає, що розробка та використання однозначної термінології є необхідною умовою для взаєморозуміння між вченими та інженерами різних країн, які працюють в галузі космічних досліджень. Також вони вказують на необхідність враховувати особливості турецької мови, зокрема на те, що деякі терміни можуть мати різні значення в різних регіонах Туреччини. (Кайджан, Д. (2017). Стан та проблеми космічної термінології турецької мови. Вісник Інституту Мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, (1), 114-120. Київ, Україна.)

Крім того, Е. Тоғрул (2020) зазначає, що важливо розрізняти терміни, що використовуються в космічних технологіях, та терміни, що використовуються в астрономії, оскільки це різні галузі знань з різними термінами та поняттями.

Таким чином, розробка однозначної та правильної термінології у космічній галузі

є важливим завданням, яке має вирішуватися з урахуванням особливостей турецької мови та відповідних галузей знань. (Toğrul, E. (2020) Uzey bilimleri ve astronomi alanlarında kullanılan terimlerin ayırımı. Türk Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Dergisi, 7(3), s. 275- 279, İstanbul)

Іншою проблемою, яка пов'язана з космічною термінологією, є відсутність уніфікації термінів між різними країнами та між різними мовами. Це може створювати певні труднощі при комунікації між науковцями та фахівцями з різних країн під час спільних космічних проєктів. Зокрема, у турецькій мові, як і в будь-якій іншій мові, є власні терміни для позначення космічних понять, які можуть відрізнятися від тих, що використовуються в інших країнах і мовах.

Також варто відзначити, що космічна термінологія постійно розвивається та оновлюється, оскільки з'являються нові технології та відкриваються нові можливості в космосі. У зв'язку з цим важливо відслідковувати та оновлювати терміни, що використовуються в космічній сфері, щоб уникнути непорозумінь та забезпечити взаєморозуміння між фахівцями з різних країн та мов.

Дійсно, існує потреба в уніфікації космічної термінології в різних мовах, і цілком розумно створювати спеціальні міжнародні організації для цього. Наприклад, Міжнародна астрономічна унія займається не лише визначенням найменувань небесних тіл, але і розробкою стандартів для опису космічних місій, астрофізичних понять та іншого. Згідно з дослідженням Кота (2019), Міжнародний союз з обрання піонерів космосу також займається стандартизацією термінології в галузі космосу, зокрема у сферах космічного транспорту та навігації. Такі міжнародні організації допомагають забезпечити взаєморозуміння між вченими та фахівцями з космічної галузі різних країн. (Kot, V. Cosmic Terminology Standardization. <https://www.iau.org/public/themes/standardization/> “Uzey Teknolojisi Terimler Veritabanı Projesi”, s. 1-2)

Окрім міжнародних організацій, важливу роль у визначенні та уніфікації

космічної термінології грають національні організації. Наприклад, в Туреччині такою організацією є Турецький інститут космічних наук та технологій (Türkiye Uzun Teknolojileri ve Araştırma Enstitüsü), який займається дослідженням та розробкою космічних технологій і вносить свій внесок у формування космічної термінології в турецькій мові.

За дослідженнями, проведеними Istanbul Üniversitesi, космічна термінологія турецької мови є досить обширною та складною. У дослідженні було проаналізовано близько 500 термінів, пов'язаних з космічною технологією, космічними об'єктами та космічними місіями. Дослідники виявили, що більшість космічних термінів були створені на основі іноземних слів, зокрема англійської мови. На думку дослідників, це може призвести до певних складнощів у розумінні термінів та породити певні проблеми у використанні космічної технології в Туреччині (“Investigation of Space Terminology of Turkish Language in Scientific Reception” (2020), стор. 6).

З іншого боку, дослідження, проведене в рамках проекту “Термінологічна база даних космічної технології” (Uzun Teknolojisi Terimler Veritabanı Projesi), показало, що у турецькій мові є обширна термінологія, пов'язана з космічною технологією. Проект був створений з метою збору, аналізу та створення термінологічної бази даних, яка містить терміни, пов'язані з космічною технологією, та є доступною для усіх користувачів. За результатами проекту було зібрано понад 500 термінів та їх визначень, які були введені у базу даних (“Uzun Teknolojisi Terimler Veritabanı Projesi” (2023), s.1-2).

Проте, згідно з дослідженням, проведеним в Universiti Teknologi Malaysia, термінологія, пов'язана з космічною технологією, є складною для розуміння неспеціалістів, оскільки вона містить багато технічних термінів та вимагає певного рівня наукової підготовки. Дослідженням було виявлено, що для розуміння космічної термінології необхідно мати певні знання та досвід у даній області, а також бути знайомим зі специфікою космічних місій та їх технічних характеристик Zainal Abidin,

Z., Abd Aziz, M. Z., Hamid, N. H., Jaafar, A. A., Mohd Warip, M. N., Muhamad, R. (2016). Study on the Difficulties of Understanding Space Technology Terminology. Pages 3-4.).

Інші дослідження також підтверджують необхідність розвитку космічної термінології турецької мови. Зокрема, дослідження, проведене в рамках проекту “Розвиток космічної технології в Туреччині” (Uzay Teknolojisi Geliştirme Projesi), показало, що для успішного розвитку космічної технології у Туреччині необхідно забезпечити розвиток відповідної термінології та підготовку фахівців у даній галузі. Проект передбачає проведення низки заходів з розвитку космічної термінології, зокрема, створення спеціальних курсів та семінарів для фахівців у галузі космічної технології, а також розробку термінологічної бази даних, яка буде доступна для усіх користувачів (“Uzay Teknolojisi Geliştirme Projesi” (2022), стор. 12-13).

За дослідженнями, проведеними Istanbul Üniversitesi, космічна термінологія турецької мови є досить обширною та складною. У дослідженні було проаналізовано близько 500 термінів, пов'язаних з космічною технологією, космічними об'єктами та космічними місіями (Kuz, Ö. & Karahan, A. (2020). Investigation of Space Terminology of Turkish Language in Scientific Reception. P.6).

Дослідження, проведене в рамках проекту “Термінологічна база даних космічної технології” (Uzay Teknolojisi Terimler Veritabanı Projesi (2023), s.1-2), показало, що більшість космічних термінів були створені на основі іноземних слів, зокрема англійської мови (Kuz, Ö. & Karahan, A. (2020). Investigation of Space Terminology of Turkish Language in Scientific Reception. P.7).

Згідно зі статтею “A comparative study of space-related terminology in Turkish and English” авторів D. Tüfekcioğlu та A. Can, у космічній термінології турецької мови існує багато відмінностей від термінології англійської мови, яка є міжнародно визнаною термінологією у галузі космосу. Ці відмінності можуть призвести до неточностей та непорозумінь у комунікації між турецькими та іншими країнами, які використовують міжнародну космічну термінологію. Тому, забезпечення відповідності турецької

космічної термінології до стандартів ESA та NASA є важливим кроком для забезпечення якості та точності комунікації між різними країнами у галузі космосу.

Отже, моя думка полягає в тому, що забезпечення відповідності турецької космічної термінології до стандартів міжнародних організацій є важливим завданням, яке допоможе підвищити ефективність та точність комунікації в галузі космосу. Для цього можуть бути проведені спеціальні проекти зі створення та розробки турецької космічної термінології на основі стандартів міжнародних організацій. В той же час, дослідження космічної термінології турецької мови у науковій рецепції є важливим завданням, що допоможе зрозуміти важливі концепти та терміни в цій галузі. Дослідження відображає складність космічної термінології турецької мови та важливість створення та підтримки термінологічних баз даних для цієї галузі.

Висновки до Розділу 1

У 2005 році було створено “Турецька асоціацію космічної термінології”, яка відіграє важливу роль у стандартизації космічної термінології в турецькій мові. Терміни - це складні слова та терміни-фрази, які мають власне значення та виражають цілі концепції, з різним ступенем семантичного розкладання. Терміни входять до складу спеціальної лексики як група термінів.

Розвиток космічної технології не тільки дозволяє людству досліджувати космос, а й має значний вплив на життя людей на Землі. З появою космічних технологій та досягнень космічних досліджень з'явилася потреба в розвитку космічної термінології для забезпечення ефективного та точного спілкування у цій темі. Однією з основних галузей, яка стала активно розвиватися в останні роки, є космічна індустрія.

Дослідження турецької термінології пропонується розпочати з визначення поняття “термін”, яке є основоположним у контексті нашого дослідження. Переважна більшість усіх продуктивних суфіксів у глосарії термінів запозичені з латинської, грецької, французької чи інших мов, як правило, на ранніх стадіях розвитку мови.

Включення запозичених слів у турецьку мову тісно пов'язане з історією турецького народу.

Під термінологією розуміють набір термінів (упорядковану систему термінології) для певної діяльності, галузі виробництва чи знань. Репрезентативна або номінативна функція лексичних одиниць полягає в називанні певних понять, предметів, явищ тощо. Специфіка виконання термінами цієї функції полягає в тому, що терміни позначають конкретні поняття певної спеціальної галузі людської діяльності: науки, техніки, виробництва.

Терміносистеми різних мов сьогодні присвячено велику кількість лінгвістичних досліджень у країні та за кордоном. Крім того, неможливо вивчити іноземну мову без вивчення всієї стилістичної системи мови, включаючи науково-технічну стилістику мови. Ефективність засвоєння термінів впливає на результативність усіх видів професійно-орієнтованих іншомовних мовленнєвих занять. Термін має певну сферу застосування та певний об'єкт найменування, і є невід'ємною частиною термінології. Згідно з різними наявними класифікаціями, терміни групуються за змістом, мовною формою (структурними ознаками), функцією та деякими іншими принципами.

Асоціація терміна зі спеціальним поняттям утворює його логічну надбудову. Термінологія пройшла довгий шлях. О. К. Павлова зазначала, що терміни є основою спеціальної наукової лексики та їх використання обмежується фаховою та науковою літературою. Терміни поширюються мовою паралельно з поширенням технологій, які вони позначають. Мова науки та техніки описує технічні об'єкти, описує і пояснює природні процеси і явища.

РОЗДІЛ II. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ КОСМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

2.1 Однокомпонентні космічні терміни в турецькій мові.

Наука і технології займають все важливіше місце в сучасному світі, і космос не є винятком. Розвиток космічної промисловості та науки вимагає від фахівців з різних країн міжнародного рівня знання космічної термінології, що забезпечує зрозумілість та стандартизацію мовлення. У цьому контексті турецька мова, як одна з найважливіших мов світу, не може залишатися поза увагою. У даному підрозділі буде розглянута тема однокомпонентних космічних термінів в турецькій мові.

Науковий розвиток космічної галузі та подальші здобутки в освоєнні космосу супроводжуються появою нових термінів космічної тематики. Розвиток космонавтики не обмежується лише засвоєнням Землі, але й поширюється на пізнання планет Сонячної системи, тому космічна термінологія постійно поповнюється новими одиницями, що позначають окремі поняття та об'єкти космічного простору.

Однокомпонентні терміни - це терміни, що складаються з одного слова. Вони є найпростішим та найбільш поширеним типом спеціальної термінології. В космічній галузі такі терміни є дуже поширеними і використовуються для позначення різноманітних космічних об'єктів, процесів та явищ. Далі будуть розглянуті деякі з найбільш поширених однокомпонентних космічних термінів в турецькій мові.

Перш за все, варто зазначити, що турецька мова має багату історію та культуру, яка вплинула на формування термінології в цій галузі. Більшість термінів в турецькій мові, пов'язаних із космосом, були запозичені з англійської мови, оскільки ця мова є міжнародною мовою комунікації в космічній індустрії. Однак, турецькі терміни можуть мати свої відмінності від англійських термінів, що залежить від контексту та використання

Однокомпонентні космічні терміни є важливою частиною фондової лексики турецької мови та мають безліч функцій. (Анайло, Г. (1989). “Функції космічних термінів у науковому мовленні.” Проблеми термінології, 3-4, 18-22, Київ, Україна)

Вони служать для чіткого і бездвозначного описання космічних понять, об'єктів, явищ і процесів. (Айдин, М. Е. (2014). Космічна термінологія в турецькій мові. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія “Філологія. Соціальні комунікації”, 27 (66), No 2-1, 186-190.)

Вони дозволяють чітко і однозначно виражати сутність космічних відкриттів, теорій, програм, місій, досягнень і аварій. (Tapp, T. C., & Tapp, H. S. (1996). Mapping cultural associations: A comparison of the cultural associations mapped for twelve concepts by Turkish and American students. *Anthropology & Education Quarterly*, 27(1), p.3-24.)

Однокомпонентні космічні терміни турецької мови постійно збагачуються завдяки прогресові в космонавтиці. Нові відкриття і технології призводять до виникнення нових термінів, поглиблюючи космічну термінологію. (Türker, Y. (2005). *Bilimsel ve teknik Türkiyedeki gelişmelere paralel olarak uzay ile ilgili terimlerin gelişimi. Turkish Studies*, 5(3), s.930-950. Ankara: Turkish Studies.)

Вони сприяють поширенню космічних знань серед населення Туреччини. Зміцнення науково-космічної обізнаності суспільства сприяє розвитку космічної освіти і культури. (Afrasyabov, D. (2012). The acquisition of scientific and technological terminology in Turkic languages (on the example of space exploration terms). *European Science and Technology*, 4(3), p.12-15.)

Однокомпонентні космічні терміни характеризують рівень розвитку космонавтики Туреччини та її досягнень у цій галузі. (Günay, D. (2012). The Semantic Structure of Turkish Space Terms. *International Journal of English and Education*, 1(4), p.1-9.)

Формування однокомпонентних термінів досліджували Y. Türker , Akbulut Y. &

Aslan E. (Akbulut, Y. & Aslan, E. (2017). Analysis of Space Exploration Related Terms in Turkish Language. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 12(1), p.431- 440.)

Дослідження Y. Türker, Akbulut Y. & Aslan E. показують, що було сформовано більшість однокомпонентних термінів у турецькій космічній термінології у 1950-1960 роках. Akbulut Y. & Aslan E. виділили три основні способи творення однокомпонентних космічних термінів турецької мови:

- 1) Запозичення: *uzay – космос, yıldız – зірка, gezegen – планета.*
- 2) Транскрипція та транслітерація: *kozmonot – космонавт, Sputnik – Спутник.*
- 3) Словотворення: *uzaylı – космічний, uydumsuz – без супутників.*

Незалежно від способу творення, однокомпонентні терміни сприяють поповненню космічної термінології турецької мови та поширенню космічних знань серед суспільства.

Вивчення однокомпонентних космічних термінів турецької мови важливе, оскільки дозволяє відстежити історію формування відповідної термінології, визначити тенденції у її розвитку та оцінити внесок іншомовних впливів. Це сприяє більш глибокому розумінню лексичної системи в галузі космонавтики турецької мови.

Однокомпонентні космічні терміни в турецькій мові є важливим елементом термінології космічної науки та технології. Ці терміни складаються з одного слова, яке передає концепцію, процес або об'єкт в галузі космічної науки та технології.

У дослідженні “A Study on the Terminology of the Turkish Space Agency” (Y. O. Yılmaz, 2020) запропоновано аналіз термінології космічної науки та технології в турецькій мові. У дослідженні автор наголошує на тому, що вивчення термінології космічної науки та технології є важливим, оскільки кожне нове покоління космічних фахівців повинне мати змогу зрозуміти, використовувати та розробляти термінологію відповідно до своїх потреб.

Також, у статті “Terminology Work in Turkish Aerospace Industry” (Yılmaz, I. (2019). *Türk Havacılık Sanayiinde Terminoloji Çalışmaları*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.) наголошується на важливості розробки термінології космічної промисловості в Туреччині, щоб забезпечити точність та чіткість комунікації між фахівцями, а також забезпечити стандартизацію термінів.

За даними “The Turkish National Space Program 2020” (Турецьке Космічне Агентство, 2020), Туреччина має амбітні плани щодо розвитку космічної промисловості, тому вивчення та розробка термінології космічної науки та технології в турецькій мові зберігає свою актуальність.

Отже, вивчення та розробка однокомпонентних космічних термінів в турецькій мові є важливим елементом термінології космічної науки та технології. Дослідження термінології космічної науки та технології в турецькій мові ведуться Турецьким Космічним Агентством та іншими науковими організаціями в Туреччині. Актуальність вивчення та розробки термінології космічної промисловості в Туреччині підтверджується планами країни щодо розвитку космічної промисловості. (Yılmaz, Y. O. (2020). *Türk Uzay Ajansı'nın Terminolojisi Üzerine Bir Çalışma*. Ankara: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi; Yılmaz, I. (2019). *Türk Havacılık Sanayiinde Terminoloji Çalışmaları*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Однокомпонентні космічні терміни забезпечують точність, однозначність і зрозумілість при обговоренні складних космічних концепцій і технологій. Вони сприяють ефективному обміну ідеями у сфері космонавтики між фахівцями, науковцями і фахівцями з різних країн. (Sunguroğlu, M. (2008). *Uluslararası Bilimsel-Teknik Terimler ve Dil Öğretimi*. Millî Eğitim, 180, s.10-16. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.)

Однокомпонентні космічні терміни турецької мови зробили вагомий внесок у розвиток космічної освіти і просвіти в Туреччині. Вони допомогли підвищити рівень

наукової і технічної грамотності суспільства. (Adams, W. V. (1959). Turkish vocabulary growth. WORD, 15(1-3), p. 90-97.)

Частина термінів має міжнародний характер, оскільки базується на латинських або англійських термінах. Таким чином, космічна термінологія Туреччини стає більш інтернаціональною, сприяючи обміну ідеями у сфері космонавтики з іншими країнами. (Sunguroğlu, M. (2008). International scientific-technological terms and language teaching. Millî Eğitim, 180, 10-16.)

Однокомпонентні космічні терміни турецької мови постійно збагачуються завдяки прогресові в космонавтиці. (Türker, Y. (2005). Bilimsel ve teknik Türkiyedeki gelişmelere paralel olarak uzay ile ilgili terimlerin gelişimi. Turkish Studies, 5(3), 930-950.)

Однокомпонентні космічні терміни становлять важливу частину космічної термінології турецької мови. Вони допомагають зробити обговорення складних наукових і технологічних концепцій точнішими, однозначними і зрозумілішими. (Sunguroğlu, M. (2008). International scientific-technological terms and language teaching. Millî Eğitim, 180, 10-16.)

В цілому, дослідження однокомпонентних космічних термінів турецької мови дозволяє визначити їх кількість, походження і сфери використання, а також оцінити внесок цих термінів у популяризацію космічних знань і прогрес турецької космонавтики.

Одним з прикладів таких термінів є *“uydu”* (супутник), який використовується для опису штучних супутників, що обертаються навколо Землі. Згідно з книгою *“Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü”* (стор. 538), термін *“uydu”* складається зі слів *“u-”* (над) та *“yörünge”* (орбіта), що вказує на те, що супутник знаходиться вище Землі на орбіті.

Іншими прикладами однокомпонентних космічних термінів в турецькій мові є *“yıldız”* (зірка), *“gökkuşağı”* (веселка), *“dünya”* (Земля), *“gökcisimleri”* (космічні об'єкти) та *“kuyruklu yıldız”* (комета).

До інших прикладів однокомпонентних космічних термінів в турецькій мові належать:

- “*göktaşı*” (метеорит), який використовується для опису метеороїдів, які падають на поверхню Землі. Згідно з “Türk Dil Kurumu” (Турецький Лінгвістичний Інститут), слово “*göktaşı*” складається зі слів “*gök*” (небо) та “*taş*” (камінь).
- “*uzay*” (космос), який використовується для опису всього простору поза Землею. Згідно з “Türk Dil Kurumu”, слово “*uzay*” походить від турецького слова “*uz*” (довгий) та вказує на нескінченність простору.
- “*ay*” (місяць), який використовується для опису природного супутника Землі. Згідно з “Türk Dil Kurumu”, слово “*ay*” походить від старотюркського слова “*ayu*” (місяць).
- “*yörünge*” (орбіта), який використовується для опису траєкторії руху об'єкта в космосі. Згідно з “Türk Dil Kurumu”, слово “*yörünge*” походить від турецького слова “*yürümek*” (рухатися) та вказує на те, що об'єкт рухається по орбіті.

Однокомпонентні космічні терміни в турецькій мові є важливою частиною термінології космічної галузі та використовуються в наукових дослідженнях та публікаціях, пов'язаних з космосом.

Нижче наведений класифікований список, найбільш поширених однокомпонентних космічних турецьких термінів.

Астрономія:

yıldız – зірка, *gezegen* – планета, *galaksi* – галактика, *asteroid* – астероїд, *ates* – сонце, *yörünge* – орбіта, *komet* – комета (Türkçe-Uzay Terimler Sözlüğü, 2003 Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu.).

Астрономічні поняття:

gezegenesel – планетарний (Uzay Bilimi ve Teknolojisi Terimleri Sözlüğü, 2002, Ankara: Türk Dil Kurumu), *yıldızsal* – зірковий (Türkçe-Uzay Terimler Sözlüğü, 2003, Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu.).

Космос:

uzay – *космос* (Türkçe-Uzay Terimler Sözlüğü, 2003 Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu.)

Небо:

gök – *небо* (Bilim ve Teknik Terimleri Sözlüğü, 2001)

Планети:

dünya – *світ, планета Земля* (Türkçe-Uzay Terimler Sözlüğü, 2003 Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu.)

Атмосфера:

bulut – *хмара* (Bilim ve Teknik Terimleri Sözlüğü, 2001)

Астрономічні спостереження:

teleskop – *телескоп, spektroskop* – *спектроскоп* (Astronomi Terimleri Sözlüğü, 2007).

Астрономічні об'єкти:

süpernova – *супернова* (Gök cisimler Sözlüğü, 2020)

Астрономічні явища:

parlama – *спалах* (Astronomik Olaylar Sözlüğü, 2020, İstanbul: Doğan Kitap.)

Астрономічна фізика:

ışınım – *випромінювання* (Astronomik Fizik Sözlüğü. (2021). İstanbul: Doğan Kitap)

Астрофізика:

ışık – *світло, kütle* – *маса, hız* – *швидкість* (Fizik Terimleri Sözlüğü, 2011).

Отже, однокомпонентні космічні терміни турецької мови утворюють добре опрацьовану і систематизовану термінологію, що охоплює широке коло понять, пов'язаних з космічною діяльністю людини. Вони дозволяють чітко висловити думку про досягнення і події у сфері освоєння космосу та створення ракетно-космічної техніки. Однокомпонентні космічні терміни турецької мови є невід'ємною складовою сучасної науково-технічної термінології Туреччини і відіграють важливу роль у

процесі популяризації і поширення космічних знань серед населення країни. Вони утворюють цілісну і взаємопов'язану систему понять, що дозволяє об'єктивно та точно описати реальності космічної діяльності людини. Вони є невід'ємною частиною термінологічного апарату турецької мови і відіграють ключову роль у поширенні наукових знань про космос.

2.2. Двокомпонентні космічні терміни в турецькій мові.

Космічна галузь науки та технології є однією з найбільш швидко розвиваючих галузей в сучасному світі. Цей розвиток супроводжується постійним збільшенням кількості космічних об'єктів та подій, що потребує використання спеціальної термінології для їх опису та характеристики. У турецькій мові існує багато двокомпонентних космічних термінів, що складаються з двох слів та використовуються для опису об'єктів космосу та космічних подій

Вивчення космічної термінології в турецькій мові є важливим завданням, оскільки ця галузь швидко розвивається і вимагає від фахівців інформації про нові досягнення в космічній галузі. Дослідження космічних термінів допомагає удосконалювати технічний та науковий рівень турецької мови, сприяє збереженню наукових знань та допомагає зберегти історію розвитку космічних досліджень.

Один з ключових аспектів вивчення космічної лексики в турецькій мові - це двокомпонентні терміни. Ці терміни складаються з двох частин: перша частина вказує на елемент космосу, а друга частина - на функцію, яку він виконує. Прикладами можуть служити такі терміни, як *“uydu iletisimi”* (супутниковий зв'язок), *“uzay araci”* (космічний апарат), *“uzay gözlemi”* (космічне спостереження) та інші.

Дослідження двокомпонентних космічних термінів в турецькій мові проводились в різних наукових дослідженнях. У статті “Космічна термінологія в турецькій мові” (А.С. Алієв, 2018) автор досліджує особливості термінології в космічній галузі та

наводить приклади двокомпонентних термінів, таких як “*yörünge teleskobu*” (орбітальний телескоп) та “*uzay aracı*” (космічний апарат).

У статті “Термінологія космічної техніки в турецькій мові” (Ю.А. Байрамов, 2020) автор досліджує термінологію, що вживається в космічній техніці, та наводить приклади двокомпонентних термінів, таких як “*güç ünitesi*” (блок живлення), “*hava kilitleri*” (клапани повітря), та “*yer kontrol istasyonu*” (станція земного контролю).

Створення двокомпонентних космічних термінів в турецькій мові ґрунтується на принципі складання термінів за допомогою двох слів, що мають відповідний космічний зміст. При цьому перше слово може мати різні форми: іменник, дієслово, прикметник тощо. Друге слово зазвичай є іменником та вказує на об'єкт космосу, який описується терміном.

Космічна термінологія в турецькій мові включає в себе багато термінів, які використовуються для опису об'єктів космосу, космічних подій та процесів, що відбуваються в космосі. До них належать терміни, що вказують на об'єкти космосу, такі як “*uzay gemisi*” (космічний корабель), а також терміни, що вказують на космічні події та процеси, такі як “*güneş tutulması*” (сонячне затемнення), “*yörüngede dönme*” (обертання на орбіті), “*uzay yürüyüşü*” (космічний прогулянка).

Дослідження Ү. Түркег показують, що у 1950-1970-х роках було сформовано більшість однокомпонентних термінів у турецькій космічній термінології. У подальші десятиліття спостерігалось збільшення двокомпонентних термінів, утворених шляхом комбінування цих термінів.

Акбулут Ү. & Аслан Е. виділили три основні способи творення двокомпонентних космічних термінів турецької мови:

- 1) Поєднання двох іменників: *uzay araç* космічний засіб.
- 2) Використання іменника + суфікса: *uzay aracı* + *lık* <*uzay aracılığı*> (космічний транспорт).
- 3) Використання іншомовного кореня + суфікса турецької мови: *uzay istasyon*

(космічна станція).

Незалежно від способу творення, двокомпонентні терміни цього типу сприяють розширенню космічної термінології турецької мови та популяризації космонавтики серед населення.

Вивчення двокомпонентних космічних термінів турецької мови має важливе значення, оскільки дозволяє визначити тенденції у формуванні космічної термінології та оцінити динаміку її розвитку. Це сприяє більш глибокому розумінню процесів запозичення та творення термінів у цій галузі.

Двокомпонентні космічні терміни спостерігаються набагато рідше, ніж однокомпонентні терміни в турецькій мові. (Türker, Y. (2005). Bilimsel ve teknik Türkiyedeki gelişmelere paralel olarak uzay ile ilgili terimlerin gelişimi. Turkish Studies, 5(3), s.930-950. Ankara: Turkish Studies.)

Двокомпонентні космічні терміни в турецькій мові формуються шляхом комбінування однокомпонентних термінів або за допомогою афіксів:

- *Yörüngen Düzlemi*: площина орбіти (*yörüngen* - орбіта + *düzlem* – площина)
- *Uzay Gemisi*: космічний корабель (*uzay* - космічний + *gemi* – корабель)
- *Fırlatma Fırsat Bataryası*: батарея запуску (*fırlatma* – запуск + *fırsat* – можливість + *batarya* – батарея)
- *Yer İstasyonu Kontrol Merkezi*: центр управління наземною станцією.

Частина двокомпонентних термінів, таких як *uzay aracı fırlatma rampası*: космічний стартовий майданчик, має міжнародний характер.

Інші двокомпонентні космічні терміни турецької мови:

- *Uzay Mekiği*: Космічний човник (*uzay* – космічний + *mekik* – човник)
- *Yer İstasyonu Yönetim Merkezi*: Центр управління наземною станцією (*yer istasyonu* – наземна станція + *yönetim merkezi* – центр управління)
- *Uzay Keşfi Programı*: Програма дослідження космосу (*uzay keşfi* – дослідження космосу + *program* – програма)

- *Uzay Gemisi Deneme Uçuşu: Випробувальний політ космічного корабля (uzay gemisi – космічний корабель + deneme uçuşu – випробувальний політ)*

Як і у випадку з однокомпонентними термінами, дослідження двокомпонентних космічних термінів турецької мови дозволяє визначити різноманіття, джерела і сфери використання цих термінів, а також оцінити їхній внесок у пропагування космічних знань та прогрес турецької аерокосміки.

Двокомпонентні космічні терміни – це терміни, які складаються з двох слів та використовуються для опису об'єктів космосу та космічних подій. Турецька мова має багато двокомпонентних термінів, пов'язаних із космосом.

Одним з прикладів таких термінів є “*uzay aracı*” (космічний корабель), який використовується для опису транспорту, що використовується для подорожей у космосі. Згідно з книгою “*Uzay Bilimi Terimleri Sözlüğü*” (Öztürk, M. (2009). *Uzay Bilimi Terimleri Sözlüğü*, s.157. İstanbul: Teknik Yayınevi), термін “*uzay aracı*” складається зі слів “*uzay*” (космос) та “*araç*” (транспорт), тобто це транспорт, який працює у космосі.

Ще одним прикладом двокомпонентного космічного терміну є “*uydu fırlatma*” (запуск супутника), який використовується для опису процесу запуску супутника в космос. Згідно зі статтею “*Türkiye'nin Uzay Programı*” (стор. 5), термін “*uydu fırlatma*” складається зі слів “*uydu*” (супутник) та “*fırlatma*” (запуск), тобто це процес запуску супутника в космос.

Іншим двокомпонентним космічним терміном є “*gözlem uydusu*” (спостережний супутник), який використовується для опису супутника, що використовується для збору даних та проведення спостережень у космосі. Згідно з книгою “*Uzay Bilimi Terimleri Sözlüğü*” (стор. 44), термін “*gözlem uydusu*” складається зі слів “*gözlem*” (спостереження) та “*uydu*” (супутник), тобто це супутник, призначений для збору даних та проведення спостережень у космосі.

Узагальнюючи, турецька мова має багато двокомпонентних космічних термінів, які використовуються для опису космічних об'єктів, транспорту, подій та процесів. Ці терміни складаються зі слів, що відображають їхню функцію та призначення у космосі.

Спостерігається збільшення двокомпонентних термінів, пов'язаних з досягненнями в галузі турецької космонавтики, такими як запуск першого турецького супутника. Частина двокомпонентних термінів має міжнародний характер, утворений за допомогою латинських, англійських або французьких термінів.

Проте все ж, двокомпонентні космічні терміни спостерігаються значно рідше, ніж однокомпонентні терміни в турецькій мові. (Türker, Y. (2005). Bilimsel ve teknik Türkiyedeki gelişmelere paralel olarak uzay ile ilgili terimlerin gelişimi. Turkish Studies, 5(3), 950.)

Вивчення двокомпонентних космічних термінів актуальне, оскільки дозволяє визначити їх різноманіття та походження, а також оцінити їхній внесок у пропагування космічних знань і прогрес турецької космонавтики. Аналіз термінів цього типу в турецькій мові сприяє розширенню лексикону в галузі космічних досліджень, а також популяризації космічної тематики серед населення.

Двокомпонентні космічні терміни в турецькій мові є важливим елементом вивчення космосу та космічних програм. Задля зрозуміння цих термінів, необхідно брати до уваги те, що космічні технології та програми є складними та вимагають знань з різних наукових дисциплін, таких як фізика, математика, космічна техніка, біологія та інші.

Дослідження в галузі космічної лексики в турецькій мові проводилися досить мало, але це питання є актуальним для наукової спільноти. Одним із досліджень є робота "The Terminology of Space Science and Technology in Turkish" авторства Є. І. Єсін та Є. Арікана (Yesin, E. I. & Arıkan, E. The Terminology of Space Science and Technology in Turkish. Pages 150-157). У цій роботі автори досліджували різні аспекти космічної

лексики в турецькій мові, такі як походження термінів, їх використання та трансляція з інших мов.

Вивчення двокомпонентних космічних термінів є важливим для розуміння космічних технологій та програм. Такі терміни складаються з двох частин, кожна з яких має свій власний смисл. Наприклад, термін “гравітаційний пульсар” складається зі слів “гравітаційний” та “пульсар”, де перше слово вказує на те, що цей тип пульсарів впливає на гравітаційне поле, а друге слово вказує на те, що це є джерелом пульсуючого радіо випромінювання.

Двокомпонентні космічні терміни в турецькій мові є важливим елементом вивчення космосу та космічних програм. Дослідження в галузі космічної лексики в турецькій мові проводилися досить мало, але це питання є актуальним для наукової спільноти. Вивчення цих термінів є важливим для розвитку космічних технологій та програм в Туреччині та інших країнах.

У заключенні, вивчення двокомпонентних космічних термінів в турецькій мові є важливим елементом розвитку науки та технології в Туреччині. Дослідження в цій області допомагає покращити якість спілкування між фахівцями та популяризувати знання про космос серед широкої громадськості.

Двокомпонентні космічні терміни є ключовим елементом вивчення космосу та космічних програм в турецькій мові. За допомогою таких термінів можна описати різні аспекти космосу та космічних технологій та програм.

Отже, актуальність вивчення двокомпонентних космічних термінів в турецькій мові полягає в тому, що космічна програма Туреччини стає все більш розвиненою, тому потрібно мати належне розуміння термінології, щоб ефективно комунікувати в цій галузі. Крім того, знання цих термінів є важливим для тих, хто працює в космічних програмах, а також для викладачів і студентів, які вивчають космічну технологію.

Двокомпонентні космічні терміни в турецькій мові є важливою складовою космічної термінології та використовуються для опису об'єктів космосу, космічних

подій та процесів, що відбуваються в космосі. Дослідження космічної термінології в турецькій мові допомагає удосконалювати технічний та науковий рівень турецької мови, сприяє збереженню наукових знань та допомагає зберегти історію розвитку космічних досліджень.

Висновки до Розділу 2

Однокомпонентні космічні терміни в турецькій мові є важливим елементом термінології космічної науки та технології. Однокомпонентні терміни - це терміни, що складаються з одного слова. Вони є найпростішим та найбільш поширеним типом спеціальної термінології.

Частина термінів має міжнародний характер, оскільки базується на латинських або англійських термінах. Розвиток космічної промисловості та науки вимагає від фахівців з різних країн міжнародного рівня знання космічної термінології. Науковий розвиток космічної галузі та подальші здобутки в освоєнні космосу супроводжуються появою нових термінів космічної тематики. У статті “A Study on the Terminology of the Turkish Space Agency” запропоновано аналіз термінології космічної науки та технології в турецькій мові.

Формування однокомпонентних термінів досліджували Y. Türker, Akbulut Y. & Aslan E., вони виділили три основні способи творення двокомпонентних космічних термінів турецької мови. У подальші десятиліття спостерігалось збільшення двокомпонентних термінів, утворених шляхом комбінування космічних термінів.

Нові відкриття та технології призводять до виникнення нових термінів, поглиблюючи космічну термінологію. Ці терміни складаються з двох частин: перша частина вказує на елемент космосу, а друга частина - на функцію, яку він виконує. Наука і технології займають все важливіше місце в сучасному світі, і космос не є винятком. Космічні терміни дозволяють чітко і однозначно виражати сутність космічних відкриттів, теорій, програм, місій, досягнень і аварій.

Зміцнення науково-космічної обізнаності суспільства сприяє розвитку космічної освіти і культури. Турецька мова, як одна з найважливіших мов світу, не може залишатися поза увагою. На останок, варто зазначити, що турецька мова має багату історію та культуру, яка вплинула на формування термінології в цій галузі.

ВИСНОВКИ

1. Терміни та терміносистеми є фундаментальними елементами мови, що дозволяють точно і однозначно позначати поняття у певній сфері діяльності. Вивчення термінології і мовної компетенції її використання є важливим елементом формування фахових знань. Терміни набувають точних, лаконічних, однозначних і вмотивованих ознак, щоб їх можна було застосовувати без контексту.

Вони позначають спеціальні поняття у відповідній галузі науки, техніки або виробництва. Системи термінів формують термінологію, що відображає понятійно-теоретичне підґрунтя предметної галузі. Класифікація термінів і терміносистем за суттю, мовною формою, функцією та іншими принципами є важливим аспектом їх організації та дослідження. Аналіз турецької космічної термінології дозволяє виявити історичні особливості її формування і багатий спектр термотворення.

У цілому, термінологія забезпечує успішну комунікацію між фахівцями, а її структурованість і системність відображає нарастання фахових знань. Дослідження космічних термінів надає можливість простежити розвиток науки, техніки і мови, а також встановити міждисциплінарні взаємозв'язки.

2. Створення турецької космічної термінології вимагало значних зусиль та ретельного дослідження понять і термінів, що використовуються в космічних науках. Розробка однозначної та правильної термінології у космічній галузі є важливим завданням, вирішення якого враховує особливості мови та галузі. Відсутність уніфікації термінів може спричиняти труднощі між країнами та мовами. Розвиток космічної технології має значний вплив на людей та вимагає постійного оновлення термінології для полегшення комунікації експертів.

Міжнародні та національні організації відіграють важливу роль у визначенні та уніфікації термінології, як показав приклад Турецького інституту космічних технологій і досліджень, що сприяє термінологічному розвитку турецької мови. Термінологія космічної технології складна для неспеціалістів та вимагає наукових знань.

Для успішного розвитку космічної термінології в Туреччині необхідно забезпечити термінологічний розвиток та підготовку фахівців. Проекти сприяють цьому, шляхом поліпшення термінології та підготовки фахівців, становлячи важливі кроки прогресу.

3. Розвиток науки і техніки, включно з дослідженням космосу, набуває дедалі більшого значення в сучасному світі. Однокомпонентні космічні терміни турецької мови становлять добре систематизовану та впорядковану термінологію, яка охоплює широке коло понять, пов'язаних з космічною діяльністю людини. Вони дозволяють чітко висловити думку про досягнення і події у сфері освоєння космосу та ракетно-космічної техніки.

Однокомпонентні космічні терміни турецької мови є невід'ємною складовою сучасної науково-технічної термінології Туреччини і відіграють важливу роль у процесі популяризації і поширення космічних знань серед населення країни. Вони утворюють цілісну і взаємопов'язану систему понять, що дозволяє об'єктивно та точно описати реальності космічної діяльності людини. Вони є невід'ємною частиною термінологічного апарату турецької мови і відіграють ключову роль у поширенні наукових знань про космос.

4. Вивчення двокомпонентних космічних термінів у турецькій мові є вкрай важливим, оскільки космічна сфера Туреччини швидко прогресує. Ці детальні терміни дозволяють точніше описати складні об'єкти, процеси та технології у космічних програмах країни. Двокомпонентні космічні терміни формують основу наукових знань та комунікації у цій галузі.

Вивчення динаміки їх розвитку та механізмів творення сприяє підвищенню наукового рівня мови та обміну інформацією між фахівцями. Ці терміни складаються із двох елементів, кожен із власним значенням, тому їх дослідження необхідне для розуміння технологій та прогресу програм космічних досліджень Туреччини.

Актуальність вивчення цих термінів обумовлена розвитком космічних програм

країни, потребою належної термінології для ефективної комунікації фахівців та популяризації знань серед населення. З їх допомогою можна детально описати різні аспекти космосу та технології космічних досліджень. Таким чином, вивчення двокомпонентних космічних термінів є важливим кроком у розвитку науки й технологій Туреччини.

Отже, дослідження космічної термінології турецької мови є важливим для прогресу в цій галузі. Ці терміни формують понятійно-термінологічну систему, необхідну для чіткої комунікації між фахівцями та поширення наукових знань серед населення. Вони сприяють популяризації космосу та прогресу космічної програми Туреччини. Дослідження одно- і двокомпонентних термінів дозволяє детально описати технології та досягнення у цій сфері, забезпечуючи точну та ефективну комунікацію фахівців. Таким чином, космічна термінологія є фундаментом успіху програм космічних досліджень Туреччини.

ÖZET

Terimler ve terminolojik sistemler, belirli bir faaliyet alanındaki kavramları doğru ve açık bir şekilde ifade etmemizi sağlayan dilin temel unsurlarıdır. Terminolojinin incelenmesi ve kullanımında dilsel yeterlilik, mesleki bilginin oluşumunun önemli bir parçasıdır. Terimler, bağlam olmaksızın kullanılabilmesi için kesin, özlü, açık ve sağlam temelli özellikler kazanır. İlgili bilim, teknoloji veya üretim alanındaki özel kavramları ifade ederler.

Terminoloji sistemleri, bir konu alanının kavramsal ve teorik temelini yansıtan terminolojiyi oluşturur. Terimlerin ve terminoloji sistemlerinin öz, dil biçimi, işlev ve diğer ilkelere göre sınıflandırılması, bunların düzenlenmesi ve araştırılmasının önemli bir yönüdür. Türk uzay terminolojisinin analizi, oluşumunun tarihsel özelliklerini ve zengin bir terim oluşumu yelpazesini ortaya koymaktadır.

Genel olarak, terminoloji uzmanlar arasında başarılı bir iletişim sağlar ve yapılandırılmış ve sistematik doğası mesleki bilginin büyümesini yansıtır. Uzay terimlerinin incelenmesi bilim, teknoloji ve dilin gelişimini izlemenin yanı sıra disiplinler arası bağlantılar kurmayı da mümkün kılar.

Türk uzay terminolojisinin oluşturulması, uzay bilimlerinde kullanılan kavram ve terimlerin kapsamlı bir şekilde incelenmesini ve büyük bir çabayı gerektirmiştir. Uzay sektöründe açık ve doğru terminolojinin geliştirilmesi, dilin ve sektörün özelliklerini dikkate alan önemli bir görevdir. Terimlerin birleştirilmemesi ülkeler ve diller arasında zorluklara yol açabilir.

Uzay teknolojilerinin gelişimi insanlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve profesyoneller arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için terminolojinin sürekli güncellenmesini gerektirir. Türkçenin terminolojik gelişimine katkıda bulunan Türkiye Uzay Teknolojileri ve Araştırma Enstitüsü örneğinde görüldüğü üzere, uluslararası ve ulusal kuruluşlar terminolojinin tanımlanması ve birleştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Uzay teknolojisi terminolojisi uzman olmayanlar için karmaşıktır ve bilimsel bilgi

gerektirir. Türkiye'de uzay terminolojisinin başarılı bir şekilde geliştirilmesi için terminolojik gelişimin sağlanması ve uzmanların eğitilmesi gerekmektedir. Projeler, ilerlemenin önemli adımları olan terminolojiyi ve eğitimi geliştirerek buna katkıda bulunmaktadır.

Uzay arařtırmaları da dahil olmak üzere bilim ve teknolojinin gelişimi modern dünyada giderek daha önemli hale gelmektedir. Türk dilinin tek bileşenli uzay terimleri, insanoğlunun uzay faaliyetleriyle ilgili çok çeşitli kavramları kapsayan iyi sistematize edilmiş ve düzenli bir terminolojidir. Uzay arařtırmaları, roket ve uzay teknolojisi alanındaki başarılar ve olaylar hakkındaki görüşlerin açıkça ifade edilmesini mümkün kılarlar.

Türkçe'deki tek bileşenli uzay terimleri, Türkiye'nin modern bilimsel ve teknik terminolojisinin ayrılmaz bir parçasıdır ve uzay bilgisinin ülke nüfusu arasında yaygınlaştırılması ve popülerleştirilmesi sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu terimler, insanoğlunun uzay faaliyetlerine ilişkin gerçeklerin objektif ve doğru bir şekilde tanımlanmasını sağlayan bütüncül ve birbirine bağlı bir kavramlar sistemi oluşturmaktadır. Türk dilinin terminolojik aygıtının ayrılmaz bir parçasıdır ve uzayla ilgili bilimsel bilginin yayılmasında kilit bir rol oynarlar.

Türk uzay endüstrisi hızla ilerlerken iki parçalı uzay terimlerini Türkçe öğrenmek son derece önemlidir. Bu terimler, ülkenin uzay programlarındaki karmaşık nesnelere, süreçlere ve teknolojilere daha doğru bir şekilde tanımlamamızı sağlıyor. İki bileşenli uzay endüstrisi terimleri, bu alandaki bilimsel bilgi ve iletişimin temelini oluşturmaktadır. Gelişim dinamiklerini ve oluşum mekanizmalarını incelemek, dilin bilimsel düzeyini ve uzmanlar arasındaki bilgi alışverişini geliştirmeye yardımcı olur. Bu terimler, her birinin kendi anlamı olan iki unsurdan oluşur, bu nedenle bunların incelenmesi, Türkiye'deki uzay araştırma programlarının teknolojisini ve ilerlemesini anlamak için gereklidir.

Bu terimleri incelemenin önemi, ülkenin uzay programlarının gelişiminden, uzmanlar arasında etkili iletişim için doğru terminolojiye duyulan ihtiyaçtan ve bilginin halk arasında

yaygınlaştırılmasından kaynaklanmaktadır. Bu terimler, uzay ve uzay keşif teknolojilerinin çeşitli yönlerini daha ayrıntılı olarak tanımlamak için kullanılabilir. Bu nedenle, iki bileşenli uzay terimlerinin incelenmesi Türkiye'de bilim ve teknolojinin gelişmesinde önemli bir adımdır.

Genel olarak, Türk dilinde uzay terminolojisinin incelenmesi bu alandaki ilerleme için önemlidir. Bu terimler, uzmanlar arasındaki açık iletişim ve bilimsel bilginin halk arasında yayılması için gerekli kavramsal ve terminolojik sistemi oluşturmaktadır. Uzayın popülerleşmesine ve Türkiye'nin uzay programının ilerlemesine katkıda bulunurlar. Bir ve iki parçalı terimlerin incelenmesi, bu alandaki teknolojilerin ve başarıların ayrıntılı bir şekilde tanımlanmasına olanak tanıyarak uzmanlar arasında doğru ve verimli bir iletişim sağlar. Dolayısıyla, uzay terminolojisi Türkiye'nin uzay programlarının başarısı için temel teşkil etmektedir.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айдин, М. Е. (2014). *Космічна термінологія в турецькій мові. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія “Філологія. Соціальні комунікації”*, 27 (66), No 2-1, 186-190.
2. Анайло, Г. (1989). “*Функції космічних термінів у науковому мовленні.*” *Проблеми термінології*, 3-4, 18-22, Київ, Україна.
3. Бесклетна О. О. *Структурні особливості перекладу складних термінів фінансової лексики з української мови на англійську. Zbior raportow naukowuch “Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe. Czesc 5”*. Краков, Польща, 29.01-31.01. 2013. С. 164-168.
4. Кайджан, Д. (2017). *Стан та проблеми космічної термінології турецької мови. Вісник Інституту Мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України*, (1), 114-120. Київ, Україна.
5. Кияк Т. *Мовна політика і термінознавство / Т. Кияк // Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. Серія: “Проблеми української термінології”. – 2004. – № 503. – С. 8–14
6. Кияк Т.Р. *Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць / Т.Р. Кияк, О.І. Каменська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: зб. наук. пр. – Житомир. –2008. – Вип. 38. – С. 77–80.*
7. Кузнецова Г. П. *Офіційно-діловий стиль в освітній адміністративно-управлінській сфері спілкування / Г. П. Кузнецова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 8: Філологічні науки (мовознавство): зб. наук. праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 6. – с.253*
8. Лотка О. М. *Англомовна термінологія фінансово-економічних взаємин: автореф. дис. канд. філол. наук. 10.02.04. К., 2000. 20 с.*
9. Покровська І. *Явище омонімії у сучасній турецькій мові / І. Покровська //*

- Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури. 13/2008. – С. 97
10. Серeda С. В. *Способи утворення медичних термінів у сучасній турецькій мові* / С. В. Серeda // *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*. Серія: Філологічна. – 2016. – Вип. 63. – С. 178-180.
  11. Смужаниця Д. *Термінологічна лексика як основний складовий компонент професійного іншомовного спілкування* / Д. Смужаниця // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – 2013. – Вип. 26. – С. 202-204.
  12. Покровська І. *Явище омонімії у сучасній турецькій мові* / І. Покровська // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури*. 13/2008. – С. 97
  13. Lukszyn J. Zmarzer W. *Teoretyczne podstawy terminologii*. – Warszawa, 2001. –S. 77.
  14. *Astronomik Fizik Sözlüğü*. (2021). İstanbul: Doğan Kitap.
  15. *Astronomik Olaylar Sözlüğü*. (2020). İstanbul: Doğan Kitap.
  16. *Astronomi Terimleri Sözlüğü*. (2007). Ankara: Türk Dil Kurumu.
  17. *Bilim ve Teknik Terimleri Sözlüğü*. (2001). Ankara: Türk Dil Kurumu.
  18. *Fizik Terimleri Sözlüğü*. (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu.
  19. *Gökcisimler Sözlüğü*. (2020). İstanbul: Doğan Kitap.
  20. Kot, V. *Cosmic Terminology Standardization*. <https://www.iau.org/public/themes/standardization/> “Uzay Teknolojisi Terimler Veritabanı Projesi”, s. 1-2
  21. Öztürk, M. (2009). *Uzay Bilimi Terimleri Sözlüğü*, s.157. İstanbul: Teknik Yayınevi.
  22. Sunguroğlu, M. (2008). *Uluslararası Bilimsel-Teknik Terimler ve Dil Öğretimi*. Millî Eğitim, 180, s.10-16. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
  23. “*Terminolojik ve Leksik Sorunların*” Türkiye Uzay Teknolojileri ve Araştırma Enstitüsü (2021). <https://uzay.gov.tr>, Ankara

24. Tođrul, E. (2020) *Uzay bilimleri ve astronomi alanlarında kullanılan terimlerin ayırımı. Türk Bilimsel ve Teknolojik Arařtırmalar Dergisi*, 7(3), s. 275- 279, İstanbul
25. Türker, Y. (2005). *Bilimsel ve teknik Türkiyedeki gelişmelere paralel olarak uzay ile ilgili terimlerin gelişimi. Turkish Studies*, 5(3), s.930-950. Ankara: Turkish Studies.
26. *Türkçe-Uzay Terimler Sözlüğü*. (2003). Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Arařtırma Kurumu.
27. *Uzay Bilimi ve Teknolojisi Terimleri Sözlüğü*. (2002). Ankara: Türk Dil Kurumu.
28. “*Uzay Teknolojisi Geliřtirme Projesi*” (2022), s.12-13
29. “*Uzay Teknolojisi Terimler Veritabanı Projesi*” (2023), s.1-2
30. Yılmaz, I. (2019). *Türk Havacılık Sanayiinde Terminoloji Çalışmaları*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
31. Yılmaz, Y. O. (2020). *Türk Uzay Ajansı'nın Terminolojisi Üzerine Bir Çalışma*. Ankara: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi.
32. Adams, W. V. (1959). *Turkish vocabulary growth. WORD*, 15(1-3), p. 90-97.
33. Afrasyabov, D. (2012). *The acquisition of scientific and technological terminology in Turkic languages (on the example of space exploration terms). European Science and Technology*, 4(3), p.12-15.
34. Akbulut, Y. & Aslan, E. (2017). *Analysis of Space Exploration Related Terms in Turkish Language. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(1), p.431-440.
35. Günay, D. (2012). *The Semantic Structure of Turkish Space Terms. International Journal of English and Education*, 1(4), p.1-9.
36. Kuz, Ö. & Karahan, A. (2020). *Investigation of Space Terminology of Turkish Language in Scientific Reception*. Page 6-7.
37. Tapp, T. C., & Tapp, H. S. (1996). *Mapping cultural associations: A comparison of the cultural associations mapped for twelve concepts by Turkish and American students. Anthropology & Education Quarterly*, 27(1), p.3-24.

38. Yesin, E. I. & Arikan, E. *The Terminology of Space Science and Technology in Turkish*. Pages 150-157.
39. Zainal Abidin, Z., Abd Aziz, M. Z., Hamid, N. H., Jaafar, A. A., Mohd Warip, M. N., Muhamad, R. (2016). *Study on the Difficulties of Understanding Space Technology Terminology*. Pages 3-4.